

angelorum te suscipiat u IV. stavku javlja se tema *Puče moj i Hagios o Theos*; u VI. *Stabat mater dolorosa* i *Consumatum est te Agnus Dei* iz XVII. gregorijanske korizmene mise, a u VII. stavku *Tenebrae factae sunt*. Lajtmotiv ove skladbe jest Kristov zaziv *Oče (Abba)*, koji je predstavljen tonskim nizom *abba* (isti zaziv skladatelj koristi u prvaj temi skladbe *Molitva u Getsemanskom vrtu* za dva violončela te u instrumentalnom uvodu *Stabat mater*). Svi su stavci u dvodijelnom glazbenom obliku (*abba*) i imaju po 33 takta, što simbolizira broj godina Isusova života na zemlji. Broj 7 latentno se provlači i sekvencijom *Stabat mater* za mješoviti zbor i gudački kvartet gdje početnih 7 taktova instrumentalnog uvoda tumači 7 mačeva boli koji su proboli Majčino srce. Sve slike muke poput pribijanja ruku, zabijanja čavala, razvlačenja tetiva, pribijanja nogu, lupanja, jecanja Majke do Krista na križu (prisutne u djelu *Adoratio sanctae crucis* za *scholu cantorum* i gudački kvintet) ostvarene su različitim tehnikama sviranja na gudačkim instrumentima — instrumentariju koji posjeduje najviše artikulacijskih mogućnosti.« (str. 7–8)

Glazbeno nadahnuće mo. Blaženka Juračića dolazi iz duboke i proživljene duhovnosti. On u njoj nalazi »izvor svega onoga najboljega za život u punini«. O tome svjedoči i sam autor u razgovoru s dr. sc. Vitom Balićem: »Poslije svete pričesti obuzimaju me harmonije žive Riječi. Potaknut tim iskustvom želim u svojim djelima iskazati tu istu harmoniju. Koliko uspijevam, ne znam, jer glazbu doživljavam kao simbol kojemu mi pridajemo značenje. Zato sam koji put 'hrabro' jednostavan, jer kroz tu jednostavnost iskazujem prema vani puninu osjećaja koju nosim u sebi.« (str. 9)

Može se reći da je glazba mo. Blaženka Juračića na tragu »sinteze glazbenoga i teološkoga sadržaja«, stavljena u »određeni kontekst koji odgovara sadr-

žaju Riječi«, pri čemu je Riječ promatrana kao »nešto više od informacije«. Juračić, naime, drži bitnim za svoju glazbu djelotvorni odnos s Riječi, koji opisuje kroz Logos — Dialogos, te je svjestan kako bi izvodači i slušatelji (ili sudionici u liturgiji) trebali imati »osjećaj za sakralno u interpretaciji«.

Svakako, glazbena vrijednost Juračićeva opusa počiva u velikoj mjeri na vjerskom iskustvu koje pripada skladatelju, izvodaču i slušatelju. Knjiga–pjesmarica »O crux, ave, spes unica: misterij muke i zapovijed ljubavi« je djelo koje otkriva prirodu umjetničkoga izražavanja i zvučne molitve. U njoj je sadržana umjetnost prožeta duhovnošću. Upravo je u tome njezina vrijednost, originalnost i dubina. Mladome pak autoru sve pohvale. S radošću očekujemo i njegova buduća djela.

Katarina Koprek

Tihomir Prša, Ruža s. Domagoja Ljubičić, Ines Fočić, *Život obilježen križem i glazbenom umjetnošću. Matija pl. Ivšić (1894.–1963.)*, Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika, Zagreb, 2014, 327 str.

U slobodnoj i neovisnoj Hrvatskoj dobili smo posljednjih dvadesetak godina tri monografije o hrvatskim svećenicima–glazbenicima, mučenicima iz vremena komunističke vladavine: o kapucinu Anzelmju Canjugu, franjevcu Kamilu Kolbu i svećeniku zagrebačke nadbiskupije Matiji Ivšiću. Sva su trojica bili osuđeni na dugogodišnje robije (o. Canjuga je u zatvoru i umro) iz posve ideoloških razloga. Spadali su u niz svećenika i redovnika koje su »osloboditelji« osudili i zatvarali. Željeli su na taj način oslabiti Crkvu i napokon je

uništiti, utjerujući strah katoličkim vjericima.

Krajem prošle godine (2014.) objavljeno je djelo o Matiji pl. Ivšiću, prigodom 120. obljetnice njegova rođenja (Bok kraj Siska, 1894.—Zagreb, 1963.). Bio je izuzetna ličnost: svećenik, prebendar, kateheta, crkveni glazbenik, orguljaš, skladatelj, dirigent, profesor, pisac, glazbeni kritičar i — dugogodišnji robijaš u Staroj Gradiški od 1951. Osuđen je na 14 godina zatvora (odslužio je 12) s prisilnim radom, na zapljenu imovine i pet godina gubitka građanskih prava. Vojni sud ga je osudio zbog pisma kolegi u inozemstvo, gdje u jednoj (!) rečenici navodi kako je u zemlji vrlo teško i nepovoljno stanje. A optužba je bila vrlo »zvučna«: špijunaža o političkim i ekonomskim prilikama, slanje podataka u inozemstvo i lažna neprijateljska propaganda protiv narodnih vlasti.

Autori su ovu monografiju o Matiji pl. Ivšiću podijelili u dvije velike cjeline: 1. dio — Život i djelovanje, 2. dio — Skladbe.

Prvi dio ima osam priloga: Životni put i svestrano djelovanje Matije pl. Ivšića; Matija plemeniti Ivšić, župni vikar u Sisku (1918.–1927.); Matija Ivšić i Cecilijanski pokret; Analiza odabranih skladbi Matije pl. Ivšića; Sakralni opus maestra Matije Ivšića; Moja sjećanja na svećenika maestra Matiju Ivšića; Matijin oproštaj s glazbom; Sjećanja oca Zvonka Marije Mirka Pšaga. Većina ovih odsjeka su kratki, a dva se ističu duljinom i zanimljivošću sadržaja: Životni put i svestrano djelovanje Matije pl. Ivšića (str. 11–56), autora Tihomira Prše i Analiza odabranih skladbi Matije pl. Ivšića (str. 69–103), autorice Ines Fočić.

Drugi dio monografije donosi Ivšićeve skladbe koje su svrstane također u osam odsjeka: Jednoglase zvorske skladbe uz orguljsku pratnju, Solo pjesme, Dvoglasne zvorske skladbe uz orguljsku pratnju, Troglasne zvorske sklad-

be, Skladbe za muški zbor, Skladbe za mješoviti zbor, Orguljske skladbe, Misa Majci Božjoj od Kamenitih vrati.

Matija Ivšić je studirao i diplomirao na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu (1914.–1918.). Kao svećenik djelovao je najprije kao župni vikar u Sisku od 1918. do 1927., a zatim je od 1927. do 1929. župnik u Selima kod Siska. Nakon povratka sa studija glazbe u Rimu, od 1932. postaje u Zagrebu vjeroučitelj u građanskoj školi do 1938. Već od 1935. postaje i predavač crkvene glazbe studentima teologije i to će ostati sve do 1950. (do sudskog procesa i zatvora).

Za potrebe svojih predavanja bogoslovima Ivšić je priredio nekoliko priručnika: *Kompletna metoda gregorijanskog pjevanja prema načelima solesmeske škole*, *Povijest Gregorijanskog pjevanja od najstarijih vremena do danas*, više skripata o gregorijanskom ritmu i pjevanju gregorijanike, kao i teoriju kontrapunkta i fuge (prijevod s njemačkog).

Posljednje razdoblje njegova života obilježeno je dugom zatvorskom patnjom i teškom bolešću. Na robiji je Ivšić nastavio skladati, a neko je vrijeme vodio i zbor kažnjenika. Zbog neljudskih prilika u zatvoru brzo se razbolio, ali ga »narodna« vlast nije puštala na slobodu punih 12 godina. Tek je posljednju godinu života bio pušten na slobodu, već sasvim iscrpljen.

Autor priloga o Ivšićevu životu i glazbenoj djelatnosti (Tihomir Prša) najviše se zadržava na ovoj posljednjoj. Maestrovu ljubav prema glazbi uočio je još u osnovnoj školi njegov vjeroučitelj u Sisku, koji će mu kasnije u gimnazijskim danima u Zagrebu pomagati da se glazbeno obrazuje. Tako je u petom razredu gimnazije počeo učiti glasovir. Prvi pravi učitelj glazbe bio mu je Franjo Dugan. Kao bogoslov Ivšić je bio aktivan u Glazbeno-pjevačkom društvu *Vijenac*, koje je promicalo crkvenu glaz-

bu i širilo cecilijanske ideje. U svećeničkom djelovanju njegovao je na župama crkveno pjevanje, pučko i zbarsko. Njegov zbor u Sisku izvodio je i teže duhovne skladbe (Palestrina, Rheinberger, Bortnjanski...). Prigodom koncerata crkvene glazbe sam izvodi i orguljske kompozicije (Bach, Mendelssohn).

Nakon privatnog učenja šalje ga nadbiskup na studij crkvene glazbe u Rim. Na tamošnjoj *Visokoj školi za crkvenu glazbu* studira od 1929. do 1932. gregorijansko pjevanje i crkvenu kompoziciju, te postiže magisterij. U Vječnome gradu mnogo je slušao izvođenje crkvene glazbe, naravno, najviše gregorijansko pjevanje i polifoniju. Isticao je da su gregorijanske napjeve najbolje izvodili benediktinci u sv. Anzelm u Aventinu, dok je od polifonih zborova najviše ocjene davao zboru lateranske bazilike, a tek onda sikstinskoj kapeli.

Poslije povratka u Zagreb počeo je vrlo zauzeto djelovati kao glazbenik. Utemeljio je (1933.) i vodio zbor *Zagrebačka polifonija* s ciljem »gajenja klasične i moderne duhovne liturgijske pjesme« (naglasak na klasičnom renesansnom višeglasju). S tim zborom godinama je izvodio vrhunska polifona djela. Ivšić je mnogo pridonio što su tridesetih godina 20. stoljeća Zagreb i šira okolica dublje upoznali klasičnu duhovnu polifoniju. Promiče crkvenu glazbu u svim njezinim vidicima (članci, glazbeni prilozi, upute) u časopisima *Sv. Cecilija*, *Kršćanska škola*, *Katolički list*, *Hrvatska straža*, *Vjesnik župe sv. Marka*. Uz to osniva *Savez katoličkih crkvenih pjevačkih zborova* i organizira *Cecilijanski festival* (1937.) u povodu 30. obljetnice *Cecilijina društva*. Za cecilijanske ideje osobito se zalagao kao školski vjeroučitelj. Poticao je njihovu bolju glazbenu izobrazbu, kao i svih drugih učitelja (učenje sviranja orgulja!). Isticao je općenito potrebu boljeg organiziranja

glazbene djelatnosti u školama, samostanima, crkvama.

Matija Ivšić se istaknuo i kao skladatelj. Njegov rad na tome području možemo podijeliti u dva razdoblja. Prvo obuhvaća skladbe napisane prije studija crkvene glazbe u Rimu. Drugom, zrelijem stvaralačkom razdoblju nakon povratka iz Vječnoga grada, pripada najveći i najvažniji dio njegova skladanja. Taj rad opširno je opisao njegov mladi kolega, ugledni crkveni glazbenik mo. Albe Vidaković. On smatra da je skladanje bilo ono najvrjednije u Ivšićevoj umjetničkoj naravi. Temelj njegovih djela su gregorijansko pjevanje i klasična vokalna polifonija. Uzori su mu bili G. P. Palestrina, O. di Lasso, L. Marenzio, T. L. da Victoria i drugi renesansni majstori. Ovi su skladatelji bili nadahnuće za vlastito pisanje misa, moteta i drugih oblika liturgijske glazbe. Pri tome mu je mnogo pomoglo u skladateljskom razvoju i odlično poznavanje glazbe J. S. Bacha. A elementi hrvatske pučke crkvene popijevke koje je rado unosio u svoja djela, davala su im svježinu narodne duše i narodnog melosa.

Bilo je kritičara Ivšićevih skladbi koji su govorili i pisali bez dovoljnoga znanja i objektivnosti. Ipak, mora se reći (s time se slaže i Vidaković) da je u njima premalo »suvremenijih« izražajnih sredstava. Ivšić je smatrao da je i novija liturgijska glazba utoliko vrijedna, ukoliko se čvrsto temelji na gregorijanskom pjevanju i klasičnoj polifoniji.

Ivšićev glazbeni opus broji preko 150 sačuvanih skladbi. Već iz razdiobe navedene na početku ovoga prikaza vidi se da je riječ najvećim dijelom o vokalnoj crkvenoj glazbi (bez i s pratnjom orgulja). Tekstovi su na hrvatskom, latinskom i staroslavenskom jeziku. Manji broj pripada orguljskim skladbama, te svega nekoliko svjetovnih. U skladanju liturgijskih popijevaka najviše se služio tekstovima koje mu je i osobno slao

svećenik i pjesnik Milan Pavelić, koji je kasnije postao isusovac.

Između ostaloga, vrijednost ove monografije sastoji se i u tome, što su po prvi puta objavljena mnoga djela mae-stra Ivšića. Dosad je velik dio njih bio u rukopisu. Čini se da je to jedan od razloga zašto i u novoj službenoj litur-gijskoj pjesmarici *Pjevajte Gospodu pje-smu novu* (1983.) nalazimo samo jednu (!) njegovu popijevku u liturgijskom di-jelu: *Slavna Majko Spasitelja* i još jednu u neliturgijskom: *Zastava Krista Kralja*. Ipak, urednici (među kojima je i pisac ovoga prikaza!) morali su uložiti više truda oko pronalaženja i otkrivanja Ivšićevih skladbi i uvrstiti ih u dotičnu zbirku.

Od svih djela najznačajnija su ona za mješoviti zbor. Posebno mjesto zauzima velika svečana *Misa Majci Božjoj od Ka-menitih vrati* na staroslavenskom jeziku, za mješoviti šesteroglasni zbor *a cappe-lla* (po uzoru na Palestrininu *Misu Papae Marcelli!*). Autor je u posveti napisao: *Preuzvišenom gospodinu dr. Antunu Ba-ueru, prvoborcu za Vjeru i Domovinu, za istinitu kulturu i svaki napredak...* Ivšić je u ovom djelu pokazao veliku vještinu polifonoga skladanja kao i znanje rada s glazbenim motivima (imitacija): neki se, naime, motivi mogu prepoznati u različitim dijelovima stavaka s različitim tekstom. Melodije je nalazio u gregori-janici, pa je stoga skladano u dijatonici (bez kromatike).

U odlomku monografije s podnaslo-vom *Analiza odabranih skladbi Matije pl. Ivšića* autorica Ines Fočić detaljnije obrađuje njih petnaestak, ukazujući na autorovu inventivnost, tehniku i nadah-nutost. Svagdje dolazi do izražaja skla-dateljeva preglednost i jasnoća sloga te nastojanje da tekst uvijek bude razu-mljiv i u prvom planu.

Napose je vrijedan 2. dio monografi-je gdje je otisnuto ukupno 56 glazbenih jedinica (devet od njih u dva različita to-

naliteta), među kojima se ističe već spo-menuta *Misa Majci Božjoj od Kamenitih vrati*. To će svakako pridonijeti češćem izvodenju Ivšićevih djela.

Cijela je monografija (opseg a4, ukupno 327 stranica) ukusno grafički opremljena, otisnuta na masnom papiru s određenim brojem faksimila (pisma, note) kao i fotografijama iz Ivšićeva života. Autori i urednici uložili su velik napor, uspjevši osvjetliti jedan nedo-voljno poznat svećenički i glazbenički lik u našem narodu kakav je bio mac-stro Matija pl. Ivšić. Nadamo se da će u izdanju *Hrvatskog društva crkvenih glaz-benika* izlaziti i dalje nova vrijedna izda-nja: kako o životu i djelovanju hrvatskih crkvenih glazbenika, tako i njihova glaz-bena djela priredena za izvedbu.

Marijan Steiner

Brigita Perše, *Menadžment u Crkvi. Vodstvo i organizacija crkvenih zajedni-ca*, Ravnokotarski *Cvit*, Lepuri, 2015, 132 str.

Knjiga je iz biblioteke »Ravnokotar-ski *Cvit*«, čiji je osnivač prije 20 godina bio prof. dr. sc. Stipe Nimac s Katolič-kog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Ovaj poduzetni franjevac ujedno je urednik svih dosadašnjih 29 izdanja (nekih i autor), koja je objavljivao u raznim mjestima: Benkovac, Pirama-tovci, Knin, Split, Lepuri. Cilj mu je promicati tim djelima ljudske i kršćan-ske vrijednosti, da što više uđu u narod i tako postanu dio opće kulturne baštine. »Biblioteka 'Ravnokotarski *Cvit*' svo-je ime zahvaljuje naslovu slavnog djela hrvatskoga gramatičara i istaknutoga pastoralista i katehetičara, ravnokotar-skoga fratra fra Tome Babića (Velim, oko 1680.–Šibenik, 1750.) '*Cvit razlika*